

Informationsträff

4 februari 2021

Katarina Vartia, Annika Svensson och Anders Skarstedt

Havs
och Vatten
myndigheten

**Välkommen till informationsträff om
Havs- och vattenmyndighetens arbete med
vägledning för kraftigt modifierade vatten
och samverkansprocessen!**

Dagens agenda

- » Inledning
- » Bakgrund
- » Information om projekt - Uppdatering av vägledningar gällande kraftigt modifierade vatten och miljökvalitetsnormer
- » Paus
- » Information om projekt – Vägledning om samverkansprocess
- » Avslut

Nationell plan för moderna miljövillkor

- » Sveriges vattenkraftverk ska förSES med moderna miljövillkor.
- » Omprövningarna kommer att pågå de närmsta 20 åren.
- » Ett omfattande arbete för verksamhetsutövare, myndigheter, intresseorganisationer och domstolar.
- » Havs- och vattenmyndigheten har ett vägledningsansvar för många av de frågeställningar som kommer att bli aktuella under omprövningarna.

Program Vattenmiljö och vattenkraft

För att effektivisera och samordna allt det som behöver göras inför genomförandet av omprövningarna

Nio olika delprogram med 29 projekt

- » Bedömningsgrunder och miljöövervakning
- » Vattenkraften och Natura 2000 samt artskydd
- » Limnisk naturvård och åtgärdsarbete
- » Vägledningar miljöanpassning vattenkraft
- » Kraftigt modifierat vatten och miljökvalitetsnormer
- » Prövning och tillsyn
- » Ekosystembaserad fiskförvaltning och nationell plan för omprövning
- » Samverkansprocessen och uppföljning
- » Kunskapsutveckling

Kraftigt modifierat vatten

- » Kraftigt modifierade vatten (KMV) är ytvattenförekomster som till följd av fysiska förändringar genom mänsklig aktivitet har väsentligt ändrad fysisk karaktär och kan därför inte uppnå god ekologisk status (GES).
- » En ytvattenförekomst ska förklaras som KMV när den har väsentligt ändrad fysisk karaktär, enligt ovan, och klarat två tester.
 1. miljön i stort eller en samhällsnyttig verksamhet skulle påverkas på ett betydande negativt sätt av åtgärder som krävs för att uppnå god ekologisk status
 2. det av **tekniska skäl** eller på grund av **höga kostnader** inte är rimligt att på något **annat sätt** som är ett **väsentligt bättre alternativ för miljön** åstadkomma den **nytta** som följer av att vattenförekomsten är kraftigt modifierad.

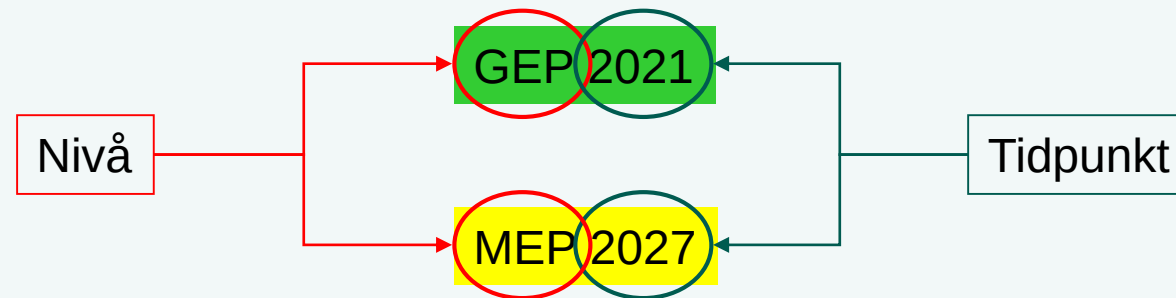
Miljökvalitetsnormer

- » Miljökvalitetsnormer för vatten:
 - tar sikte på tillståndet i vattenmiljön
 - innehåller två delar
- » God ekologisk status senast 2015 (men det har ju passerat)
- » Undantag kan beslutas avseende
 - Tidpunkt, d.v.s. förlängd tidsfrist enligt 4 kap. 9 § VFF
 - Nivå, d.v.s. mindre stränga kvalitetskrav enligt 4 kap. 10 § VFF

Även KMV kan ha undantag

- » KMV ska nå god ekologisk potential senast 2015 (men det har ju som sagt passerat)

Befintligt vägledande material - CIS

- » CIS Guidance document n.o 4. Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies (2003)
- » CIS Guidance Document No. 20. GUIDANCE DOCUMENT ON EXEMPTIONS TO THE ENVIRONMENTAL OBJECTIVES (2009)
- » CIS Guidance Document No. 37. Steps for defining and assessing ecological potential for improving comparability of Heavily Modified Water Bodies (2019)

Befintligt vägledande material - nationella

- » Vägledande material kring KMV och undantag avser alla samhällsnyttiga verksamheter.
- » Bedömningsprocess i enlighet med vad som anses vara bästa praxis enligt CIS-vägledning m.m.
- » Momenten på svenska med svenska begrepp och med hänvisning till svensk lagstiftning och förvaltning.
 - Att identifiera och förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad eller konstgjord, Sammandrag från vägledningsdokument nr 4, enligt EU:s gemensamma genomförandestrategi för ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), Naturvårdsverket, 2008-02-08
 - Vägledning för kraftigt modifierade vatten, Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:9
 - Vägledning för kraftigt modifierat vatten. 2016-06-02
 - Vägledning för 4 kap. 9-10 §§ vattenförvaltningsförordningen. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:1.
 - Frågor och svar på webben

Befintligt vägledande material - nationella

» Vattenkraft.

- Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet. Rapport från Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten, ER 2016:11
- Strategi för åtgärder i vattenkraften. Avvägning mellan energimål och miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:14.
- Miljöåtgärder i vattenkraftverk. Sammanställning av åtgärder för att nå god ekologisk status och god ekologisk potential i vattenförekomster med vattenkraft. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:26

» Jordbruk.

- Nationell strategi för prioritering av vattenåtgärder inom jordbruket, Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:10
- Kantzoner längs jordbruksvatten för en bättre vattenmiljö, RA19:6
- Miljöåtgärder i jordbruksvatten, RA19:23
- Vad är betydande negativ påverkan på jordbrukets markavvattningsanläggningar?, RA19:5.
- Nationell strategi för prioritering av vattenåtgärder inom jordbruket. Dialogprojekt Havs- och vattenmyndigheten – Jordbruksverket. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:10.

Varför uppdatera vägledande material?

- » Revidering av vattenförvaltningsförordningen – vattenmyndigheten **ska** förklara KMV och besluta om MSK när villkor för det är uppfyllda
- » I Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2013:19 (numera HVMFS 2019:25) och HVMFS 2017:20 har ett antal nya paragrafer och bilagor införts i syfte att säkerställa att vattenmyndigheterna använda möjligheten att besluta om undantag och KMV fullt ut och att EU-rättens villkor säkerställs så att rätt vattenstatus uppnås.
- » Ny kunskap och erfarenheter från
 - CIS-arbetet där det tagits fram ytterligare underlag både avseende KMV, bedömning av ekologisk potential, undantag.
 - den svenska vattenförvaltningens genomförande samt vid framtagning av *Förslag till nationell plan för omprövning av vattenkraft*

Exempel på saker som behöver belysas och förklaras ytterligare

» KMV:

- Hur vattenförekomster med **väsentligt förändrad fysisk karaktär** bedöms.
- Beskrivning av vad nyttan med den miljön i stort och den samhällsnyttiga verksamheten utöver det som redan finns avseende vattenkraft och jordbruk.
- Skillnaden mellan **negativ påverkan** och **betydande negativ påverkan** på miljön i stort och den samhällsnyttiga verksamheten.
- Beskrivning av när **gränsen** för betydande negativ påverkan på miljön i stort och den samhällsnyttiga verksamheten uppstår utöver det som redan finns avseende vattenkraft och jordbruk.
- Definition och bedömning av **ekologisk potential**. Inklusiv sammanfattning av de av CIS angivna bedömningsmetoder som finns,
 - d.v.s. referensmetoden och åtgärdsmetoden, eftersom metodval kan styras utifrån vilken typ av miljön i stort och den samhällsnyttiga verksamheten det rör.
- **Miljöåtgärder relevanta** att utreda för att nå god ekologisk potential utöver det som redan finns avseende vattenkraft och jordbruk.

Exempel på saker som behöver belysas och förklaras ytterligare

» Undantag:

- Hur undantag ska **redovisas**.
- Hur begreppen **icke-försämringskravet** och **stegvis förbättring** ska förstås och efterföljas i relation till undantag.
- Att alla **rimliga åtgärder** ska genomföras.
- Undantag i relation till år **2027**.
- Bedömning av **rimliga** och **orimliga kostnader** och hur begreppen ska förstås i relation till varandra.
- Skillnader och likheter mellan begreppen **tekniska skäl** och **omöjligt**.
- **Metoder** för att bedöma *orimliga kostnader*
- Undantag i relation till **KMV**

När är det klart?

- » Generella vägledningar om KMV och undantag – 2021
- » Specifika vägledningar om KMV och undantag – 2021→

Paus

Vägledning om regional samverkansprocess

Omprövning för moderna miljövillkor

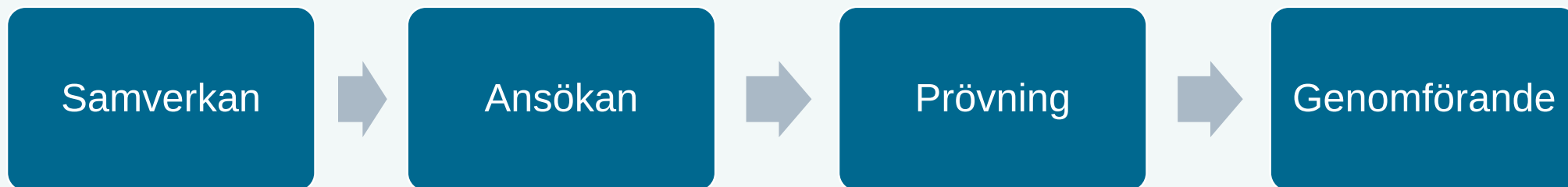

2021-02-04

Havs
och Vatten
myndigheten

Krav på samverkan

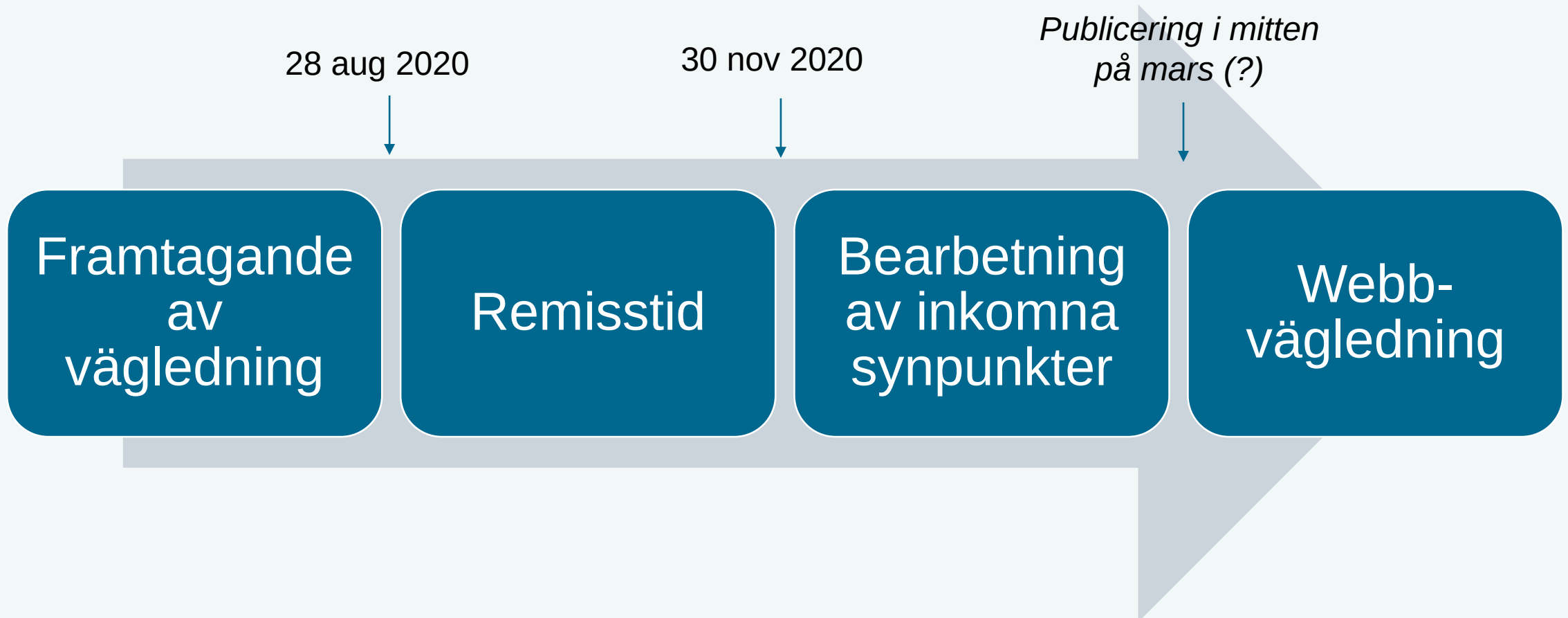
- » Enligt 42 a § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter ska länsstyrelserna, i god tid före det att verksamhetsutövaren senast ska ha gett in en ansökan om prövning enligt 39 §, samverka kring det underlag som behövs för att säkerställa en effektiv prövning.
- » Samverkan ska ske med de verksamhetsutövare vars verksamheter omfattas av planen, samt med berörda kommuner, myndigheter och intresseorganisationer.

Syftet med samverkan

- » I 42 b § anges att syftet med samverkan är att sammanställa det underlag som behövs för att
 - 1. alla verksamheter inom en prövningsgrupp ska kunna föras med moderna miljövillkor på ett sätt som, i enlighet med 11 kap. 28 § miljöbalken, innebär största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång till vattenkraftsel, och
 - 2. tillgodose krav på en ansökans innehåll enligt 22 kap. 1 § 4 miljöbalken.
- » Samverkan ska ske i den omfattning som länsstyrelsen bedömer vara lämplig med hänsyn till syftet med samverkan, antalet verksamheter som berörs, den eller de berörda prövningsgruppernas storlek och förutsättningarna i övrigt.
- » I sitt beslut om den nationella planen skriver Regeringen att bestämmelserna i 42 a och b §§ förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter har tillkommit i syfte att säkerställa att den regionala samverkansprocess, samt den översyn av miljökvalitetsnormer som behövs för en effektiv prövning, genomförs i tid.

Vägledning för regional samverkan

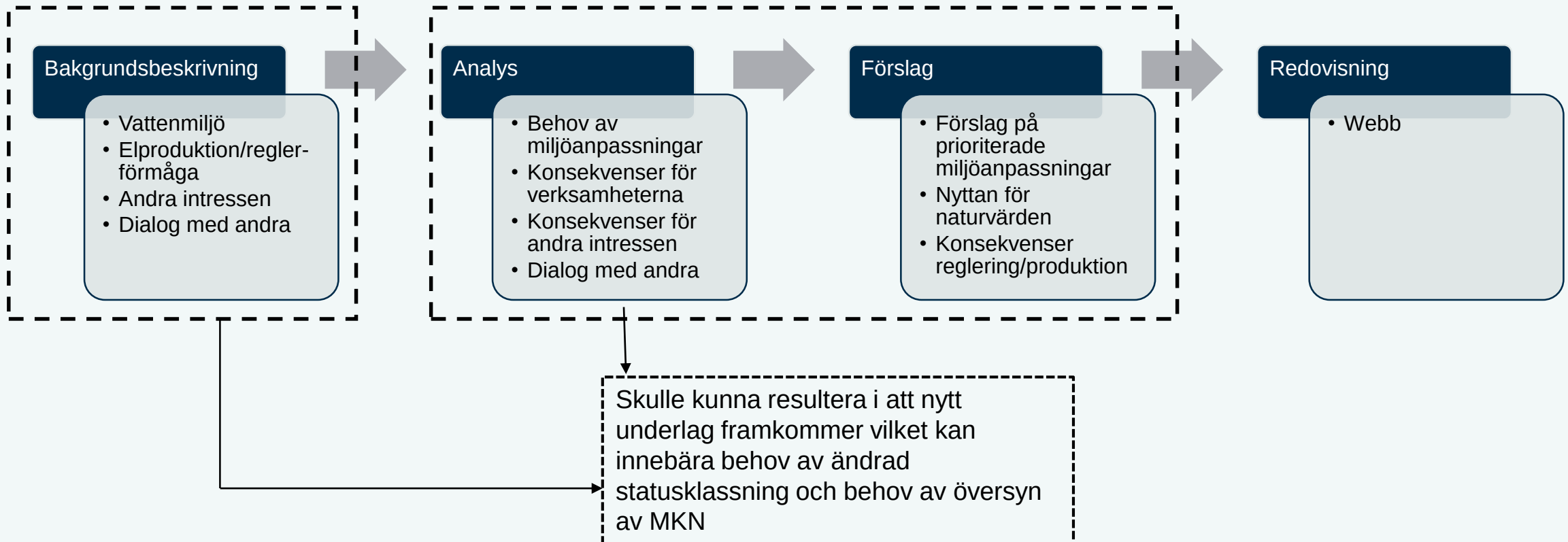
Inkomna synpunkter

Inkomna synpunkter rör tex:

- » Enligt 42 a § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter ska länsstyrelserna, **i god tid före** det att verksamhetsutövaren senast ska ha gett in en ansökan om prövning till mark- och miljödomstolen, samverka kring det underlag som behövs för att säkerställa en effektiv prövning.
- » Start, slut och delaktighet i samverkansprocessen.
- » Hur frågan om bristande underlag ska hanteras.
- » Ansvarsfördelningar.
- » Tidsproblematiken med översyn av de vattenförekomster som påverkas av omprövningarna som sker år 2022-2024.

- » Den regionala samverkansprocessen ersätter inte vattenmyndigheternas arbete med exempelvis kartläggning, påverkansanalys, statusklassificering, samt beslut om miljökvalitetsnormer, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.
- » Den regionala samverkansprocessen kan bidra med nytt eller utvecklat underlag som vattenmyndigheterna kan ha nytta av i sitt arbete.
- » I Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2017:20 (kartläggning och analys) samt 2019:25 (statusklassning och miljökvalitetsnormer) framgår att den nationella planen är vägledande och ska främja att relevanta delar av vattenmyndighetens arbete bedrivs med den prioriteringsordning som behövs för att genomföra planen.

Processbild samverkan

Länsstyrelsens förberedelser inför samverkan

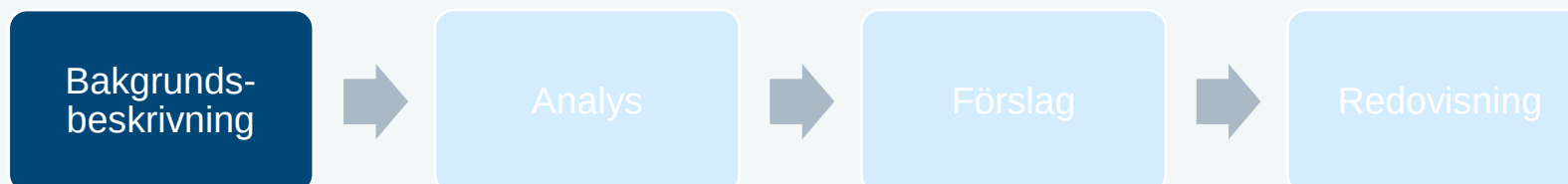
- » Sätta samman en intern arbetsgrupp med alla berörda sakområden inom länsstyrelsen,
- » Samverka med annan berörd länsstyrelse om upplägget av samverkan och arbetsfördelning,
- » Upprätta en tidplan för samverkan
- » Påbörja en bakgrundsbeskrivning, utifrån befintligt underlag, av vilka allmänna intressen som finns i det berörda området. Bakgrundsbeskrivningen bör **inte** innehålla förslag på miljöanpassningar, eftersom det är en senare fråga i samverkan,
- » Göra en bedömning av vilka som kan bli berörda och därmed aktuella att bjuda in.
- » Länsstyrelsen/länsstyrelserna bör bjuda in verksamhetsutövarna till att komplettera bakgrundsbeskrivningen med den information som de har tillgång till gällande vattenkraftverken (tillstånd/villkor/drift) och olika natur- och kulturvärden.
- » Verksamhetsutövarna bör få lämna synpunkter på länsstyrelsens övergripande upplägg av samverkan,
- » Behov av olika arbetsgrupper, var information kan samlas och delas.

Deltagandet i samverkan

- » Berörda kommuner – Havs- och vattenmyndighetens bedömning är att inbjudan bör ställas till kommunledningen för att få ett väl förankrat deltagande.
- » Vid behov kan andra myndigheter bjudas in, exempelvis Svenska Kraftnät, Sametinget. Havs- och vattenmyndigheten menar att det inte ska vara nödvändigt att bjuda in alla berörda centrala myndigheter i alla samverkansprocesser. Det är upp till länsstyrelserna att bedöma vilka som kan behöva delta och på vilket sätt.
- » Även intresseorganisationer ska bjudas in till samverkan. Exempel på intresseorganisationer är Naturskyddsföreningen, hembygdsförening, Sportfiskarna, vattenkraftföreningar, Världsnaturfonden, Älvräddarna, fiskevårdsområde,

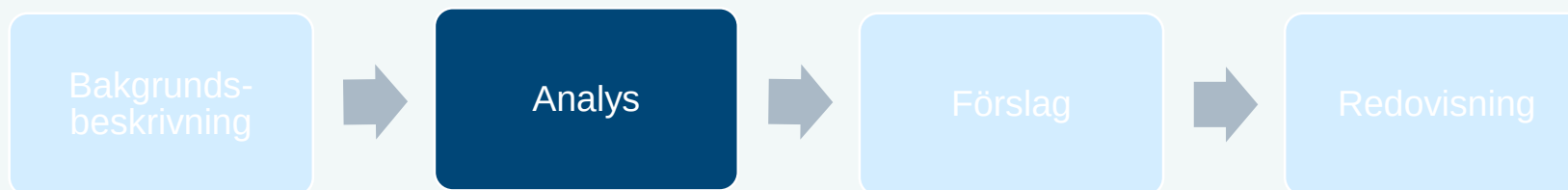
Bakgrundsbeskrivning

- » Varje område som omfattas av samverkan behöver en beskrivning av olika intressen/värden som finns i vattenmiljön och som berörs av de planerade omprövningarna för moderna miljövillkor.
- » Bakgrundsbeskrivningen kan, förslagsvis, delas in i tre huvudområden *Vattenmiljö*, *Effektiv tillgång till vattenkraftsel*, *Andra allmänna intressen* (exempelvis kulturmiljö).
- » Bakgrundsbeskrivningen bör även innehålla en beskrivning av om/hur driften i de olika vattenkraftverken är samordnad.
- » I samband med bakgrundsbeskrivningen kan även brister/avsaknad av underlag beskrivas och hur detta underlag skulle kunna tas fram.
- » Bakgrundsbeskrivningen ska **inte** redovisa förslag på miljöanpassningar utan den ska fungera som en gemensam utgångspunkt för det fortsatta arbetet.

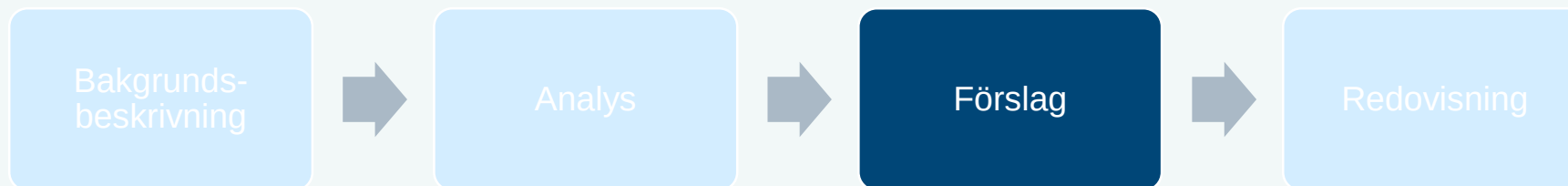
Analys

- » Nästa steg att utifrån bakgrundsbeskrivningen, genomföra analyser av vilka miljöanpassningar som kan behöva genomföras inom avrinningsområdet och vilken effekt de skulle få på vattenkraftsverksamheterna, kulturmiljön och på andra intressen.
- » Om det under detta steg framkommer underlag som gör att det finns anledning att se över statusklassificering och/eller normsättning (inklusive behov av undantag), bör denna information lämnas till berörd vattenmyndighet. Under detta steg kan det behövas flera möten mellan de aktörer som ingår i samverkan för att diskutera det som framkommer under analyserna.
- » Resultaten från analyserna behöver dokumenteras för att underlätta de framtida prövningarna.

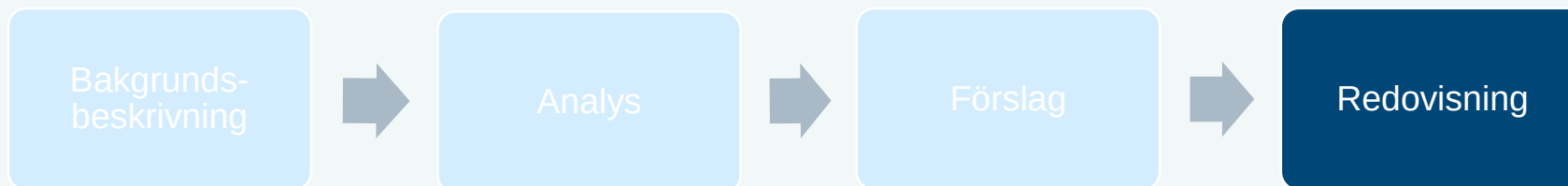
Förslag

- » Utifrån analyserna kan förslag på (övergripande) miljöanpassningar vid respektive vattenkraftverk eller regleringsdamm föreslås av länsstyrelsen och verksamhetsutövarna.
- » Miljöanpassningarna bör motiveras med vilken nytta som förväntas för vattenmiljön och hur de påverkar effektiv tillgång till vattenkraftsel.
- » Om länsstyrelsen och verksamhetsutövarna har olika uppfattningar om nyttan och konsekvenserna av de föreslagna miljöanpassningarna så bör detta redovisas

Redovisning

- » En sammanfattande redovisning av vad som har kommit fram under samverkan gällande olika miljöanpassningar och hur dessa påverkar effektiv tillgång till vattenkraftsel och andra intressen ska göras samlat på länsstyrelsens webb.
- » Alla inblandande behöver inte vara överens i frågorna även om en samsyn i så stor utsträckning som möjligt, gynnar en effektiv prövning.
- » Redovisningen bör innehålla:
 - Kort beskrivning av hur arbetet har bedrivits (deltagare, möten, dokumentation),
 - Bakgrundbeskrivning, sammanfattande, av det aktuella området,
 - Förslag på åtgärder och konsekvenser,
 - Redovisning av olika uppfattningar,
 - Uppgifter om det finns väsentligt underlag som saknas.

Havs och Vatten myndigheten

